NİHAT UZUNOĞLU
Baş Hesap Uzmanı
Maliye Hesap Uzmanları Derneği Başkanı

İnsanların toplum halinde yaşamaya başladıkları dönemden itibaren toplumlar ile onları oluşturan bireyler arasında bir ilişki, bir bağlantı sürekli olagelmiştir. Bireylerin içinde bulundukları topluma karşı sorumlulukları ve yükümlülükleri olduğu gibi, toplumların da kendini oluşturan bireylere karşı sorumluluk ve yükümlülükleri olmuştur. Her iki taraf da bu ilişki içinde birbirlerini etkilemiş, yapı ve davranışlarının oluşması ve değişmesinde rol oynamıştır. Hatta bu etkileşim sadece içinde bulunulan toplumlarla sınırlı kalmamış, özellikle iletişimdeki gelişmeye paralel olarak başka toplum ve kişilere de yansımıştır.
Tarihi süreçteki bu gelişmeyi analiz ettiğimizde; sağlam temeller üzerine oturtulmuş ve gelişmelere ayak uydurabilmiş toplumların başarılı olarak yaşamayı sürdürdükleri ve bu başarıyı bireylerine de yansıttıkları, bunu sağlayamayan toplumların ise ya yok oldukları ya da bireyleri ile birlikte sıkıntılı bir süreç yaşadıkları gerçeğini görebiliriz.
Günümüz Dünyasında toplumlar sadece bireylerden oluşmamaktadır. Kurumlar da artık toplumların ayrılmaz bir parçası ve bir nevi aynası haline gelmiştir. Yani toplumların gelişebilmeleri ve bu gelişimlerini sürdürebilmeleri,sadece bireylere değil hatta belki de bireylerden daha fazla artık kurdukları ve geleneklerini oluşturabildikleri kurumları ile mümkün olabilmektedir. Kurumlar, hem kendi davranış ve gelenekleri ile hem de mensuplarının çalışmaları ile toplum ve devlet içinde önemli bir fonksiyon üstlenebilmektedirler. Nitelikli kurumlarının sayısının fazla olduğu toplumlar, gelişme ve çağdaşlaşmada diğer toplumlardan her zaman önde bulunurlar.
Bu yıl 60'ıncı kuruluş yıl dönümünü kutladığımız Hesap Uzmanları Kurulu, bu anlamda hem 80 yıllık Cumhuriyet'imizin hem de tüm tarihimizin övünç duyacağı kurumların başında gelmektedir. Bu başarının 60 yıl gibi toplum tarihlerinde çok da uzun sayılmayan bir sürede ve bu gibi kurumlara pek hayat hakkı tanınmak istenmeyen bir süreçte gerçekleşmiş olmasını dikkate alırsak, ulaşılan sonucun anlamı daha da belirginleşmektedir.
Peki, Türkiye gibi istikrarsızlığın esas olduğu ve başarıların pek de makbul karşılanmadığı, bu nedenle de benzer örneklerinin sayısının çok az olduğu bir ülkede, Hesap Uzmanları Kurulu bunu nasıl başarmıştır?
Bu sorunun çeşitli cevapları vardır. Ancak esas cevabın, kuruluşunun sağlam temeller üzerine atılması ve her yeni mensubunun bu temeller üzerine yeni bir şeyler katabilmek konusunda gösterdiği hassasiyet,inanç, fedakarlık ve çaba ile ilkelerinden taviz vermeden değişim sürecine gösterdiği uyum olduğunu söylemek sanırım yanıltıcı olmayacaktır.
Hesap Uzmanları Kurulu'nun başarılı olmasının sebeplerinden bir tanesi de O'nun bir ihtiyaç sonucu kurulması ve bu ihtiyaca olumlu cevap verebilmesidir. Hesap Uzmanları Kurulu'nun doğuşu, kuruluş nedenleri ve gerekleri, İkinci Dünya Savaşının hüküm sürdüğü yıllara ve bu yılların yarattığı olumsuz sonuçlara da dayanmaktadır. Ülkemiz,savaşın dışında kalmakla birlikte savaşın tüm olumsuz koşullarını yaşamış ve hissetmiş, sosyal sarsıntılar ve ekonomik dengesizlikler ülkemizi de etkilemiştir. Savaş yıllarında Türk Kamu Maliyesinde yaşanan kargaşa ve sorunlar ile bu yıllarda kamu harcamalarının finansmanının normal olmayan kaynaklara dayandırılması, savaş sonrası hem Türk Kamu Maliyesinin hem de kamu harcamalarının en önemli kaynağı olan vergi sisteminin yeniden yapılanmasını gündeme getirmiştir.
Bu kapsamda bir taraftan yeni ve çağdaş bir vergi sistemi üzerinde çalışılırken, diğer taraftan da gerek bu vergi sistemini kurmak, işler hale getirmek, halka tanıtmak, gerekse de vergi idaresi ve vergi denetiminin yeniden kurulup geliştirilmesi için güçlü ve yetenekli bir uzman kadrosu oluşturulması üzerine çalışmalar yapılıyordu. Bu çalışmaların sonucunda 29.05.1945 tarihinde yürürlüğe giren 28.03.1945 tarih ve 4709 sayılı Kanunla "Gelir kanunlarının

emrettiği ödevliler hesaplarını incelemek ve Maliye Bakanı tarafından lüzum görülecek etüdleri yapmak" üzere Maliye Bakanlığı'na bağlı Hesap Uzmanları Kurulu kurulmuştur. Kanunun gerekçesinde de belirtildiği üzere Hesap Uzmanları Kurulu'nun esas kurulma gerekçesi, böyle bir kurula duyulan somut ihtiyaçtı. Kuruluşundan itibaren yaptığı çalışmalarla bugün ulaşılan nokta ise Hesap Uzmanları Kurulu'nun kurulmasına karar verenlerin ne kadar isabetli bir karar verdiğini göstermektedir.

Bugün gelinen noktada Hesap Uzmanları Kurulu, hem "Kurul" olarak oluşturduğu kurumsal kültür, bilgi birikimi ve ülke yararına kullanıma sunduğu tecrübeleri, hem de özenle yetiştirdiği mensuplarının yaptığı çalışmalar ve bilhassa kamu maliyesi alanında yaptığı katkılarla ülkemizin vazgeçilmez ve benzerlerine örnek gösterilecek kurumlarının başında gelmektedir. Bu noktaya gelinmesinde emeği geçen tüm Üstad'larımıza şükranlarımızı sunmayı ve kendilerini hayırla yad etmeyi bir borç biliyoruz. Ancak özellikle hem Hesap Uzmanları Kurulu'nun kurulmasında ve hem de 1950'li yıllarda Maliye tarihimizin en büyük reformlarından olan yeni vergi sisteminin oluşmasında büyük emeği geçen ve bunların hayata geçirilmesi ve benimsenmesi dolayısıyla da başarılı olması için önemli çabalar harcayan ve bu işler için hayatını adayan Rahmetli Üstadımız Ali Alaybek'e ve başta Rasim Saydar Üstadımız olmak üzere O'nun tüm çalışma arkadaşlarına şükran ve saygılarımızı sunuyoruz. Bu ülke Onlar'a çok şey borçlu.

Nasıl ki toplumlar bireyleri olmadan veya bireyler bir toplum mensubu olmadan tek başlarına pek bir anlam ifade etmiyorlarsa, bir ülkedeki kurumlar da "mensupları" olmadan fazla bir şey ifade etmezler. Aynı durum, Hesap Uzmanları Kurulu ve O'nun mensupları Hesap Uzmanları için de geçerlidir. Hesap Uzmanları Kurulu eğer bugün saygı duyulan ve imrenilen, zaman zaman da kıskanılan bir kurum haline gelmişse bunda en büyük pay, bilinçli, etkin, fedakar ve özverili çalışmaları ile O'na bu saygınlığı kazandıran mensuplarına aittir. Aynı şekilde Hesap Uzmanları da bugün saygı duyulan, kamu ve özel sektörde aranılan bir meslek mensubu iseler bunun da en büyük nedeni mensubu oldukları Hesap Uzmanları Kurulu'dur. Yani Hesap Uzmanları Kurulu ile Hesap Uzmanları bugün et ve tırnak gibi birbirleriyle kaynaşmış ve bütünleşmişler, birbirlerinin ayrılmaz parçası haline gelmişlerdir. Dolayısıyla herhangi bir şekilde Hesap Uzmanları ile benzer eğitimi aldığını veya aynı şekilde yetiştiğini iddia eden birisi nasıl "kurul" mensubu olmadığı yani "kurul kültürü" almadığı için Hesap Uzmanı'nın ulaştığı saygınlığa ulaşamıyorsa, Hesap Uzmanı niteliğinde mensupları olmayan kurumlar da sağlanan bütün imkanlara rağmen "Hesap Uzmanları Kurulu" gibi "kurul olma" ayrıcalığına kavuşamamaktadır.

Peki, nedir Hesap Uzmanları Kurulu'nu ve Hesap Uzmanlarını bu kadar ayrıcalıklı kılan şey? Yani Hesap Uzmanlarının farkı ve başarısı nereden gelmektedir?

Bunun birinci nedeni, Hesap Uzmanları Kurulu ile Hesap Uzmanlarının yukarıda bahsettiğimiz ve birbirlerini etkileyen, birbirlerini ayrılmaz bir parça haline getiren "kurumsal kültür" ve bunun yarattığı sinerjidir.

İkinci neden veya fark ise, kurulduğu 1945 yılından itibaren Hesap Uzmanlarına verilen "eğitim"dir. Bu eğitimde Hesap Uzmanlarına sadece teorik bilgi verilmemekte, belki ondan da daha önemli olan davranış, insan ilişkileri ve meslek aşkı eğitimi ile kendine, insanlara ve mesleğine saygı duymanın önemi öğretilmekte ve aşılanmaktadır. Usta-çırak ilişkisini en iyi yansıtan kavram olan "üstad" gözetiminde bizzat yaşayarak ve görerek verilen bu eğitim, yukarıda bahsedilen "kurum kültürü"nün de temelini oluşturmaktadır. Bu eğitim sayesinde Hesap Uzmanları Kurulu, Maliye örgütü içinde klasik,tutucu maliye ve vergi anlayışını aşan, değişime açık, ileri ve özgün düşüncenin temsilcisi olmuş, kurulduğu tarihten bu yana Kamu Maliyesi alanında yapılan her reformun öncüsü haline gelmiştir.

Hesap Uzmanlarını farklı kılan bir başka neden ise, görevlerini tam bir "bağımsızlık" ve "tarafsızlık" içinde yapmalarıdır. Kamuoyunda yerleşmiş olan, Hesap Uzmanı görevini yaparken vicdanları, ilkeleri ve bilgi birikimleri dışında hiçbir gücün etkisinde kalmaz ve

hiçbir kişi veya kurum onlara etki edemez yargısı, sadece yasalardan kaynaklanan yetkilerin değil, Hesap Uzmanlarının ısrarla ve tavizsiz şekilde verdiği mücadele ve etkin görev anlayışlarının da sonucudur. Yine Hesap Uzmanının görevini yaparken sadece konuyla ilgili mevzuata bağlı kalması ve bu mevzuatın, muhatabı kim olursa olsun herkese aynı şekilde uygulanması, herkesin hakkının gözetilmesi ve korunması, konuyu tutucu bir maliyecilik açısından değerlendirmemesi de Hesap Uzmanlarını tanıyan veya onunla muhatap olan herkeste takdir ve saygınlık uyandıran bir özellik olarak zihinlere yerleşmiştir.

Bunların dışında, Hesap Uzmanının herkesçe takdir edilen bilgi birikimi, tecrübesi, insan ilişkileri ve meslek aşkı ile sıkı sıkıya bağlı olduğu etik değerleri de Hesap Uzmanının farklılığını oluşturan önemli etkenlerdendir. Hesap Uzmanı, görevini yaparken bir "yalnız adam"dır ama bilir ki bütün ülke O'nun yanındadır. Hesap Uzmanı, Anadolu'nun dört bir yanında çıktığı turnelerde de görevini en iyi şekilde yapan bir "şövalye"dir. Görevin niteliği, yeri ve zamanı O'nun için fark etmez. O, her şartta görevini en iyi şekilde yapmaya çalışır ve yapar. O'nun için en büyük mükafat, milletin takdir ve iltifatıdır.

Bütün bu özellikler, Hesap Uzmanlarını sadece çağdaş vergi denetim anlayışını yurdumuzda kurup yerleştiren, sevimsiz bir konu olan vergi denetiminin güler yüzünün de olabileceğini vatandaşa benimseten bir kurum olmanın ötesinde, vergi bilincinin oluşması için önemli bir unsur olan vatandaşın eğitilmesi ve bilgilendirilmesi, çağdaş vergi uygulamalarının benimsenip hayata geçirilmesi, kamu maliyesi ve ekonominin her safhasındaki gelişmeleri takip edip önerilerde bulunması veya bizzat katkı sağlaması gibi pek çok konuda da destek olan ve bu konuların içinde bulunan bir kurum olmasını da sağlamıştır. Gerek "kurul" olarak ve gerekse bireysel olarak her Hesap Uzmanı, sahip olduğu bilgi birikimi ve tecrübeleri ilgililer ve kamuoyu ile paylaşmaktan hiçbir zaman kaçınmamış, ülkemizin önemli hastalıklarından biri olan "bilgi kıskançlığı" sendromuna kapılmadan sahip olduğu tüm bilgileri herkesin paylaşımına açmaktan çekinmemiş hatta bunu bir "görev" kabul etmiştir. Genelde kamu maliyesi, özelde vergicilik alanında yapılmış çalışmaların ve gerek makale olarak gerekse kitap olarak yayınlanmış eserlerin, yapılan araştırma ve etüdlerin önemli bir kısmının Hesap Uzmanlarının imzasını taşıyor olması, camianın bu alandaki "Üstad"lığının somut göstergesi ve sonuçlarını oluşturmaktadır.

Hesap Uzmanları Kurulu ve Hesap Uzmanları, bu çalışmaları yaparken, bu birikim ve saygınlığa ulaşırken, zaman zaman da olsa benzer tüm kurumlara karşı olabildiği gibi çeşitli engellemeler ve yıldırma taktiklerine de muhatap olmuşlardır. Ancak iftiharla söylemek gerekirse, bütün bu çabalar Hesap Uzmanlarının doğru bildikleri yolda ilerlemelerini ve ülke hizmetinde 60 onurlu yıla ulaşmalarını engelleyememiştir.

Hesap Uzmanları Kurulu'nun ve Hesap Uzmanlarının 60 yıllık süreçte oluşturduğu bilgi birikimi, tecrübe, meslek aşkı ve meslek etiği duyguları, hizmet üretiminde gösterdiği üstün başarı ve kalite, bağımsız ve tarafsız görev yapma anlayışı, Onlara "Kurul" ve "Bu Kurulun Mensubu" olma ayrıcalığı ile "Ülke Hizmetinde 60 Onurlu Yıl" a ulaşma şerefi kazandırmıştır. Bu vesileyle mensubu olmaktan gurur duyduğum Hesap Uzmanları Kurulu'nun 60'ıncı kuruluş yıl dönümünü kutluyor, çağdaş ve mutlu bir ülke, etkin,adil ve eşitlik sağlayan bir vergi sistemi temennisiyle daha nice yıllar diliyor, Kurulumuza emeği geçen tüm Üstad'larımıza bir kez daha minnet duygularımızı ve şükranlarımızı sunuyoruz.